

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 2 april 1940 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om tull å rundvirke och sågvaror av bok.

(1:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 44 i första kammaren av herrar *Mannerskantz* och *Bondeson* och nr 79 i andra kammaren av herrar *Liedberg* och *Hagberg* i Malmö, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att åsätta tull å rundvirke och sågvaror av bok, att utgå med

kr. 10 pr fm³ rundvirke
» 20 » » plank och bräder
» 30 » » ämnen (halvfabrikat).»

Beträffande motiveringen för detta förslag, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, får utskottet hänvisa till motionen nr 44 i första kammaren.

Vid behandlingen av motionerna har utskottet anlitat byråchefen i generalfullstyrelsen E. Sandquist såsom sakkunnig.

Till stöd för det föreliggande förslaget hava motionärerna bland annat framhållit, att under en följd av år svårigheterna att till tillfredsställande priser avsätta produkter av bok ökats. Orsaken härtill vore, att en stor och i hög grad pristryckande import ägde rum, huvudsakligen från Danmark. Därvid droge man fördel icke endast av de i Danmark i jämförelse med Sverige ännu gynnsammare odlingsbetingelserna för ifrågavarande träslag utan också och framför allt av den för Danmark i detta fall gynnsamma valuta-relationen länderna emellan.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit ett av domänstyrelsen avgivet utlåtande, varvid fogats yttranden av Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund har tillstyrkt motionärernas förslag och såsom skäl härför anfört bland annat följande:

»De skogliga räntabilitetskalkylerna äro säkerligen icke utan skuld till att bokskogsmarkerna numera ytterst sällan föryngras med bok. I stället inplanteras den allt undanträngande granen, en åtgärd, som motiveras med den, i förhållande till bokens längre omloppstid gynnsammare lönsamheten i gran-

produktion å de goda bokskogsmarkerna. Man kan fråga om dessa kalkyler till granens förmån äro hållbara för framtiden; svaret måste bli va tvekan de. Produktionen av gran inom de naturliga bokskogsområdena kommer sannolikt att inom icke alltför avlägsen framtid tillfredsställa barrvirkesbehovet inom dessa trakter och när den tidpunkten är nådd, kommer säkerligen icke granpriserna att hålla sig å nuvarande, i förhållande till bokpriserna, relativt höga nivå.

Som ett försvar för import av bokvirke framhålles ofta, att detta virke är av bättre kvalitet än vad som i genomsnitt produceras och salubjudes här i landet. Om så är förhållandet, torde orsaken till detta vara att finna däri, att sådana förutsättningar för bokskogshanteringens lönsamhet icke förefinnes, som uppammar och vidmakthåller intresset hos skogsägarna för detta avsnitt av vårt skogsbruk. Om sådana förhållanden kunde skapas för den nu avdöende bokskogshantering, att utsikterna för en säker och mera givande avsättning ljusnade, torde även de kvaliteter, som äro för industrien eftersträfvade, genom en bättre och mera målmedveten skötsel av de ännu befintliga bokskogsa realerna kunna frambringas.

Tillåtes den utveckling, som nu försiggår, alltjämt fortfara, kommer boken att såsom beståndsbildande träd helt försvinna. Detta omförande av de sydsvenska bokskogarna till granskogar kommer tyvärr att omskapa och ge landskapet en helt annat karaktär. I sin ursprungliga form äger naturen mera än rent ekonomiska värden, som, om de en gång spolieras, aldrig mera kunna återvinnas.

Huvuddelen av bokvirket går i form av halvfabrikat — ämnen — till olika avnämare inom andra delar av Sverige. Endast lästfabrikerna torde uteslutande framställa helfabrikat. Vissa industrier tillverka endast plank och ämnen för vidare förädling under det att en tredje grupp dels framställa helfabrikat såsom kärror, mangelrullar, möbler, parkett m. m., dels halvfabrikat.

Helfabriken konsumeras över hela Sverige. Härav följer att lövskogsindustrierna inom bokskogsområdet icke äro av lokal karaktär utan har betydelse för hela landet.

I fråga om halvfabriken ha boksägarna undan för undan förlorat sina leveranser i konkurrensen med utländska, enkannerligen danska tillverkare. Detta icke på grund av att de svenska tillverkningarna ha varit sämre, utan därför att de svenska industrierna icke kunna pressa ned sina priser ytterligare.

En tull å bokvirke är sålunda av stort intresse för den förädlingsindustri, som inriktat sig på svensk råvara. En fortsatt ogynnsam utveckling betyder nedläggande av sågar med ty åtföljande arbetslöshet.

De sjunkande priserna å bokstock och den minskade efterfrågan å svenskt bokvirke drabbar emellertid ytterst skogsägarna. Man må under sådana förhållanden icke förundra sig över att en stor del av dem ersätta bokskogen med gran, en utveckling, som ovan berörts.

Bortsett från förväntad framtida större efterfrågan å bokvirke torde det vara av betydelse för ett land att vara självförsörjande i så stor utsträckning som möjligt, men denna möjlighet minskas under nuvarande förhållanden i raskt tempo.»

Skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd har avstyrkt motionärernas förslag och såsom skäl härför anfört följande:

»Otvivelaktigt har bokens betydelse i det sydsvenska skogsbruket efter hand avtagit. Särskilt vid tiden omkring senaste sekelskifte och närmast

därefter ansågs lönsamheten hos bokskogsdriften som efter förhållandena ofördelaktig. Vid uppdragande av ny skog efter avverkade bokbestånd eller å andra kalmarker i de landsdelar, varom här är fråga, gavs granen därför i allmänhet företräde. Orsaken härtill torde i första hand vara att söka i granskogens lägre kulturkostnader och hastigare utveckling samt granvirkets bättre avsättningsmöjligheter. Granskogsskötseln ansågs sålunda som en i ekonomiskt hänseende förmånligare produktionsform än bokskogsskötseln. Som följd härav har bokskogarnas omfattning i avsevärd grad gått tillbaka.

Det kan icke förnekas, att ovan skisserade utveckling i viss mån betingats av en slentrianmässig och på otillfredsställande kännedom om bokskogsskötseln grundad uppfattning. Numera lärers ökad insikt ha vunnits om att bokskogsdriften på de bättre sydsvenska markerna äger sina givna fördelar. Det kan icke längre anses välbetänkt, att i Skåne, Halland och Blekinge upphöra med bokskogsskötseln på marker, verkligen lämpade för detta trädslag, som vid riktig behandling i så fall är mäktig en avsevärd och värdefull tillväxt. En tilltagande användning av bokvirke inom industrier och andra verksamhetsgrenar stöder detta omdöme. På medelmåttiga och sämre marker hör däremot bokskogsbruket ej hemma. En rätt snäv begränsning av området för ett lönande bokskogsbruk torde därigenom uppkomma, varför någon ökning av bokskogsarealen i sin helhet väl knappast är att förvänta, även om ifrågavarande marker utan undantag bleve på bästa sätt använda för virkesproduktion.

Åtskilligt har på olika håll utträttats under senare år för att, där så lämpligen bör ske, stärka bokens ställning inom sydsvenskt skogsbruk. Vad skogsvårdsstyrelserna i vidkommande län beträffar, anser sig centralrådet böra anföra, att dessa nedlagt ett intresserat och omfattande arbete härpå. Detta har, inom den ram som uppdragits för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet över huvud, tagit sig skiftande former, såsom anskaffning och fördelning av skogsodlingsmaterial, tillhandahållande av sakkunnigt biträde för kultur- och beståndsvårdsåtgärder samt anläggande av ändamålsenliga beten, rådgivning och upplysning beträffande skogsvård, betesfred o. dyl. samt allmän propaganda för saken. De härav vunna resultaten torde få betecknas som tillfredsställande.

Även om sålunda en hel del redan åtgjorts för att stödja och främja ett rationellt bokskogsbruk, kan det måhända efter närmare utredning visa sig önskvärt, att ytterligare åtgärder i samma syfte bliva vidtagna. Centralrådet hyser dock tvekan beträffande huruvida lämpligaste utvägen att ernå detta är den av motionärerna föreslagna tullen å importerat bokvirke. Ett ökat intresse för uppdragande av bokskog lärers sannolikt vara mera beroende av framsteg i skogsvårdshänseende än av ett försvårande av den bokvirkesimport, som nu äger rum. Bokskogsbrukets ekonomiska utfall är nämligen i högre grad än granskogsbruket avhängigt av en intensifierad skogsskötsel. Härutinnan finnes alltjämt en mycket bred marginal för fortsatta förbättringar, som böra kunna höja räntabiliteten hos de sydsvenska bokskogarna och därigenom också göra dessa ekonomiskt mera löftesrika för framtiden. Då det importerade bokvirket i stor omfattning utgöres av sådana kvalitets-sortiment, som endast i mindre grad kunnat framställas i Sverige, samt då vårt behov av bokgagnvirke sannolikt torde överstiga vad nu kan uthålligt avverkas i landet, förefaller importtullen knappast vara en till alla delar ändamålsenlig åtgärd. Om de dagsaktuella förhållandena särskilt beaktas, torde jämväl, med hänsyn till råvaruförsörjningen i rådande krisläge och därmed förbundna problem, mycket tala för att åtgärder, vilka lägga hinder i vägen för bokvirkesimporten till landet, icke för närvarande böra vidtagas.»

Domänstyrelsen, som även avstyrkt motionärernas förslag, har meddelat, att styrelsen sedan ett flertal år vidtagit åtgärder för bevarande av bok å de lokaler å kronans mark, där goda förutsättningar för produktion av detta trädslag finnes. Styrelsen har vidare anfört följande:

»För belysande av Sveriges handelsutbyte med Danmark må anföras, att värdet av till Danmark under år 1937 utförda trävaror, oarbetade och arbetade enligt tulltaxans beteckning nr 712—797, enligt kommerskollegii meddelanden uppgick till 22,889,499 kronor under det att importen under samma år stannade vid 1,051,662 kronor eller ej fullt 5 procent av exportvärdet.

Under nuvarande läge med försvårad handelsomsättning synes det styrelsen vara av största betydelse att nya hinder ej resas mot handelsutbytet inom Norden.

För arbetsförsörjningen inom landets skogsbruk och sågverksindustri torde därjämte vara av vikt att ytterligare svårigheter ej uppkomma för vår nuvarande export av trävaror. Av nämnda anledningar anser styrelsen att den ifrågasatta åtgärden, som är ägnad att försvåra Danmarks möjligheter att till Sverige utföra sina produkter, ej heller bör vidtagas.»

Utskottet.

Det torde icke råda delade meningar om önskvärdheten av att de inhemska bokskogsbestånden så långt möjligt upprätthållas och vidare utvecklas. Emellertid synes detta syfte säkrare kunna uppnås genom fortsatta förbättringar i skogsskötseln än genom införandet av tullar å bokvirke. På sätt framgår av förenämnda yttrande av skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd, utgöres det importerade bokvirket i stor omfattning av sådana kvalitetssortiment, som endast i mindre grad kunnat framställas i Sverige. En tullbeläggning av bokvirke skulle därför i många fall icke tillföra skogsägarna några fördelar utan endast innebära en belastning av de svenska avnämarna av dylikt virke. Därest tullar införas å bokvirke, måste man också räkna med att från den inhemska träförädlingsindustriens sida komma att framställas krav på en mot dessa tullar svarande förhöjning av tullarna på av bokträ förfärdigade artiklar, såsom drittlar och fat, lästämnen och läster med mera. På grund av nu angivna förhållanden och då införandet av tull å bokvirke även ur handelspolitisk synpunkt är ägnat att väcka betänkligheter, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till det av motionärerna framlagda förslaget.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 44 av herrar Mannerskantz och Bondeson och II: 79 av herrar Liedberg och Hagberg i Malmö, om tull å rundvirke och sågvaror av bok, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 april 1940.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.